

Скриньковський Руслан Миколайович

*кандидат економічних наук, професор, професор кафедри
Львівський університет бізнесу та права*

Скрынковский Руслан Николаевич

*кандидат экономических наук, профессор, профессор кафедры
Львовский университет бизнеса и права*

Skrynkovskyu Ruslan

*PhD in Economics, Professor, Professor of the Department
Lviv University of Business and Law*

ORCID: 0000-0002-2180-8055

Глуценко Світлана Володимирівна

*доктор юридичних наук, заслужений юрист України,
заступник Міністра*

Міністерство економіки України

Глуценко Светлана Владимировна

*доктор юридических наук, заслуженный юрист Украины,
заместитель Министра*

Министерство экономики Украины

Hlushchenko Svitlana

*D. Sc. (Law), Honored Lawyer of Ukraine, Deputy Minister
Ministry of Economy of Ukraine*

ORCID: 0000-0001-7207-3557

Гудима Віталій Валерійович

викладач кафедри

Львівський університет бізнесу та права

Гудыма Виталий Валерьевич

преподаватель кафедры

Львовский университет бизнеса и права

Hudyma Vitaliy

Lecturer of the Department

Lviv University of Business and Law

ORCID: 0000-0001-6708-3910

Хмиз Мар'яна Василівна

доктор філософії в галузі права, викладач кафедри

Львівський університет бізнесу та права

Хмыз Марьяна Васильевна

доктор философии в области права, преподаватель кафедры

Львовский университет бизнеса и права

Khmyz Mariana

PhD in Law, Lecturer of the Department

Lviv University of Business and Law

ORCID: 0000-0003-3553-8022

DOI: 10.25313/2520-2308-2021-9-7464

ПОРЯДОК ЗДІЙСНЕННЯ ДОБОРУ ТА ПРИЗНАЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ СУДДІВ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИХ ВИМОГ ДО КАНДИДАТІВ

ПОРЯДОК ОСУЩЕСТВЛЕНИЯ ОТБОРА И НАЗНАЧЕНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ СУДЕЙ УКРАИНЫ В КОНТЕКСТЕ КОНСТИТУЦИОННО-ПРАВОВЫХ ТРЕБОВАНИЙ К КАНДИДАТАМ

THE PROCEDURE FOR SELECTION AND APPOINTMENT OF PROFESSIONAL JUDGES OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF CONSTITUTIONAL AND LEGAL REQUIREMENTS FOR CANDIDATES

Анотація. У статті розкрито особливості здійснення добору та призначення професійних суддів України у контексті конституційно-правових вимог до кандидатів. Встановлено, що особливості здійснення добору та призначення професійних суддів в контексті конституційно-правових вимог до кандидатів регламентуються: положеннями та нормами Конституції України, Закону України «Про судоустрій і статус суддів»; Положенням про порядок розгляду питань та підготовки матеріалів щодо проведення добору кандидатів на посаду судді вперше, Положенням про проведення конкурсу на зайняття вакантної посади судді, затверджених Рішеннями Вищої кваліфікаційної комісії суддів України; Київськими рекомендаціями щодо незалежності судочинства у Східній Європі, на Південному Кавказі та у Середній Азії. Визначено, що основними етапами процедури добору і призначення професійних суддів на посади виступають 14-ть етапів, які можна систематизувати і рекомендується у такі (таким чином), як: оголошення конкурсу про проведення добору кандидатів на відповідні посади; подання особами документів, які мають намір стати професійними суддями, та їх допуск до процедури добору кандидатів, що претендують на посади суддів; організування порядку проведення перевірок, а також збору інформації про кандидатів, які претендують на посади суддів; проходження анонімного тестування (іспиту) кандидатами, що претендують на посади суддів і направлення їх на проходження спеціальної підготовки; складення кандидатами, які претендують на посади суддів, кваліфікаційного іспиту; складення кандидатами, які претендують на посади суддів повторного кваліфікаційного іспиту (у випадку, якщо не було складено успішно кваліфікаційний іспит за першим разом, то кандидат, що претендує на посаду судді, може скласти його повторно, але не раніше, ніж через один рік); встановлення рейтингу кандидатів, що претендують на посади суддів; формування і виведення кандидатів, що претендують на посади суддів, у резерв на заміщення ними вакантних посад судді у перспективі; проходження конкурсу на заміщення вакантної посади судді. Зазначено, що перспективами подальших досліджень у цьому напрямі є дослідження особливостей процедури здійснення добору та призначення кандидатів на посади суддів Верховного Суду.

Ключові слова: суд, суддя, вимоги до кандидатів на посади суддів, добір кандидатів на посади суддів, призначення кандидатів на посади суддів, спеціальна (професійна) підготовка суддів, посада судді.

Аннотация. В статье раскрыты особенности осуществления отбора и назначения профессиональных судей Украины в контексте конституционно-правовых требований к кандидатам. Установлено, что особенности осуществления отбора и назначения профессиональных судей в контексте конституционно-правовых требований к кандидатам регламентируются: положениями и нормами Конституции Украины, Закона Украины «О судоустройстве и статусе судей»; Положением о порядке рассмотрения вопросов и подготовки материалов по проведению отбора кандидатов на должность судьи впервые, Положением о проведении конкурса на занятие вакантной должности судьи, утвержденных Решениями Высшей квалификационной комиссии судей Украины; Киевскими рекомендациями по независимости судопроизводства в Восточной Европе, на Южном Кавказе и в Средней Азии. Определено, что основными этапами процедуры отбора и назначения профессиональных судей на должности выступают 14-ть этапов, которые можно систематизировать и рекомендуется в такие (таким образом), как: объявление конкурса о проведении отбора кандидатов на соответствующие должности; представление лицами документов, которые намерены стать профессиональными судьями, и их допуск к процедуре отбора кандидатов, претендующих на должности судей; процесс организации порядка проведения проверок, а также сбора информации о кандидатах, претендующих на должности судей; прохождения анонимного тестирования

(екзамена) кандигатами, претендуючими на должности судей и направления их на прохождение специальной подготовки; составления кандигатами, претендующими на должности судей, квалификационного экзамена; составления кандигатами, претендующими на должности судей повторного квалификационного экзамена (в случае, если не было составлено успешно квалификационный экзамен с первого раза, то кандигат, претендующий на должность судьи, может составлять его повторно, но не ранее, чем через один год); установление рейтинга кандигатов, претендующих на должности судей; формирования и отнесения кандигатов, претендующих на должности судей, в резерв на замещение ими вакантных должностей судьи в перспективе; прохождения конкурса на замещение вакантной должности судьи. Отмечено, что перспективами дальнейших исследований в этом направлении является исследование особенностей процедуры осуществления отбора и назначения кандигатов на должности судей Верховного Суда.

Ключевые слова: суд, судья, требования к кандигатам на должности судей, отбор кандигатов на должности судей, назначение кандигатов на должности судей, специальная (профессиональная) подготовка судей, должность судьи.

Summary. The article reveals the peculiarities of the selection and appointment of professional judges of Ukraine in the context of constitutional and legal requirements for candidates. It has been established that the specifics of the selection and appointment of professional judges in the context of constitutional and legal requirements for candidates are regulated by: the provisions and norms of the Constitution of Ukraine, the Law of Ukraine «On the Judicial System and the Status of Judges»; the Regulations on the procedure for considering issues and preparing materials for the selection of candidates for the position of a judge for the first time, the Regulations on holding a competition for the vacant position of a judge, approved by the Decisions of the High Qualification Commission of Judges of Ukraine; the Kiev recommendations on the independence of the judiciary in Eastern Europe, the South Caucasus and Central Asia. It is determined that the main stages of the procedure of selection and appointment of professional judges are 14 stages, which can be systematized and recommended in such as: announcement of a competition for the selection of candidates for relevant positions; submission of documents by persons who intend to become professional judges, and their admission to the procedure for selecting candidates applying for the position of judges; the process of organizing the procedure for conducting inspections, as well as collecting information about candidates applying for the position of judges; passing anonymous testing (exam) by candidates applying for the position of judges and sending them to undergo special training; drawing up a qualification exam by candidates applying for the position of judges; drawing up by candidates applying for the position of judges of a re-qualification exam (if the qualification exam was not drawn up successfully the first time, then the candidate applying for the position of a judge can draw it up again, but not earlier than one year later); determination of the rating of candidates applying for positions of judges; the formation and assignment of candidates applying for the positions of judges to the reserve for their replacement of vacant positions of the judge in the future; passing a competition to fill a vacant position of a judge. It is noted that the prospects for further research in this direction are the study of the peculiarities of the procedure for the selection and appointment of candidates for the posts of judges of the Supreme Court.

Key words: court, judge, requirements for candidates for judges, selection of candidates for judges, appointment of candidates for judges, special (professional) training of judges, position of judge.

Постановка проблеми. Практика показує, що важливою складовою забезпечення незалежності професійних суддів виступає належний рівень кадрового забезпечення органів судової гілки влади висококваліфікованими та компетентними суддями. Здійснення судочинства професійними суддями має відбуватись у демократичній, незалежній, правовій та соціальній державі, при чому, вона має бути побудована так, щоб професійна діяльність суддів мала високий рівень довіри населення до неї. Для забезпечення високого рівня довіри громадян до діяльності професійних суддів необхідно зробити абсолютно незалежною, прозорою та чесною процедуру здійснення добору та призначення кандидатів на посади суддів.

Таким чином, опираючись на особливу актуальність проблематики добору та призначення профе-

сійних суддів на посади, в основу цього дослідження буде закладено основні аспекти цього процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Над проблематикою добору та призначення професійних суддів на посади працювати, а також здійснюють дослідження у цьому напрямі такі науковці та юристи-практики, як, В. Гаркуша [1], В. Кравчук [2], А. Кулібаба [3], О. Потильчак [4], Б. Прокопенко [5], І. Юревич [6], А. Шевченко [7], Д. Шпенюв [8] та інші.

Так, О. Потильчак [4] наголошує на тому, що процедура добору та призначення суддів на посади повинна відповідати положенням та вимогам як міжнародно-правових актів, так і нормам та положенням вітчизняного (українського) законодавства.

Позиції щодо виконання вимог міжнародних стандартів у доборі та призначенні кандидатів

на посади суддів дотримується також Б. Прокопенко [5]. Науковець [5] стверджує, що процедура добору та призначення на посади суддів має відбуватися також і відповідно до вимог міжнародних стандартів. Окрім того, Б. Прокопенко [5] наголошує на тому, що у законодавство України необхідно імплементувати міжнародно-правові стандарти і норми, що дозволить у перспективі більш виважено підходити до здійснення процедури добору та призначення кандидатів на посади суддів, уникаючи при цьому помилок.

Поряд з тим, А. Кулібаба [3] дотримується думки, що одним із основних критеріїв, який враховується у процесі добору та призначення кандидатів на посади суддів, виступає критерій доброчесності. Науковець [3] зазначає і обґрунтовує думку про те, що оцінювання доброчесності судді являє собою методологічний процес перевірки того, що кандидат, який претендує на посаду судді:

- 1) є не причетним до корупції чи кримінальних правопорушень;
- 2) відповідає стилю життя, який він зазначив у декларації доброчесності судді;
- 3) є не причетним до вчинення різних правопорушень у сфері порушення прав людини та громадянина;
- 4) дотримується вимог закону та норм етичної поведінки [3].

Водночас В. Кравчук [2], розглядаючи особливості призначення суддів на посаду, виходячи із того, що це основний елемент їх конституційно-правового статусу, зауважує, що на основі конституційних і законодавчих вимог визначається порядок призначення кандидатів на посади суддів. З огляду на це, науковець зазначає, що до процедури добору та призначення кандидатів на посади суддів протиставляються конституційно-правові вимоги, оскільки суддя наділений специфічними правами і обов'язками та забезпечений гарантіями для ефективного здійснення правосуддя.

Окрім того, І. Юревич [6] у контексті свого дослідження наголошує на тому, що кандидати, які претендують на посади суддів, мають мати рівні права у процедурі проходження добору та призначення на посади суддів. Однак, виходячи із практики призначення кандидатів на посади, науковець стверджує, що існують випадки, за яких значно порушуються вимоги рівності та єдності усіх кандидатів у процедурі добору та призначення кандидатів на посади суддів.

Акцентуючи увагу на механізмі добору та призначення кандидатів на посади суддів, то Д. Шпенов [8] підходить до розкриття цього питання

більш конкретніше, оскільки у своєму дослідженні розкриває особливості адміністративно-правового механізму добору та призначення кандидатів на посади суддів у спеціалізованих судах України. Так, науковець зазначає, що процедура добору та призначення кандидатів на посади суддів у спеціалізованих судах регламентується положеннями статті 70 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 р. № 1402-VIII (із змінами і доповненнями), однак, якщо кандидат, що претендує на посаду судді, є діючим суддею у іншому суді нижнього рівня, то він зобов'язаний пройти повторний кваліфікаційний іспит.

Науковець А. Шевченко [7] у своєму дослідженні розглядає процес адміністративно-правового регулювання конкурсного відбору кандидатів на посади суддів. За результатами проведених досліджень науковець пропонує узагальнити процедуру добору та призначення кандидатів на посади суддів до такої послідовності етапів, як: а) подання оголошення про обійняття відповідної вакантної посади; б) встановлення порядку подання і прийняття заяв та документів від осіб, що мають намір стати кандидатами на посади суддів та взяти участь у конкурсі; в) проведення розгляду заяв і документів, а також спеціальної перевірки; г) проведення кваліфікаційного оцінювання; д) формування рейтингу кандидатів, які претендують на посади суддів, для участі в конкурсі; е) формування результатів проведеного кандидатами, що претендують на посади суддів, конкурсу і оголошення права про оскарження результатів конкурсу; є) прийняття спеціального нормативно-правового документа про призначення відповідного кандидата на посаду судді (А. Шевченко [7]).

Водночас В. Гаркуша [1], розглядаючи головні особливості процедури добору та призначення кандидатів на посади суддів, дотримується позиції, що процедуру по добору та призначенні кандидатів на посади суддів місцевих судів треба неодмінно спростити. Також дотримується думки, що спеціальну підготовку кандидатів, які претендують на посади суддів, необхідно проводити виключно по спеціальності яку обрав відповідний кандидат. З огляду на такі зміни, період спеціальної підготовки можна буде скоротити від року до пів року. Також В. Гаркуша за результатами проведених досліджень наголошує на тому, що запропоновані ним зміни дозволять значно покращити рівень кадрового забезпечення у органах судової гілки влади, а також дозволять підвищити рівень доступності громадян до суду, оскільки суд сприйматимуть як незалежний, у якому гарантуватиметься захист їх прав та свобод.

За результатами аналізування джерел [1–8] встановлено, що проблематика здійснення добору та призначення професійних суддів на посади є не до кінця розкритою та потребує проведення більш ґрунтовніших досліджень.

Мета статті. Метою статті є виявити і дослідити особливості здійснення добору та призначення професійних суддів в Україні у контексті конституційно-правових вимог до кандидатів.

Виклад основного матеріалу дослідження. У контексті розкриття особливостей здійснення добору та призначення професійних суддів, виходячи із конституційно-правових вимог до кандидатів, необхідно розглянути положення вітчизняного законодавства про таку процедуру.

Так, відповідно до статті 70 «Порядок добору та призначення на посаду судді» Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 р. № 1402-VIII (із змінами і доповненнями) [9] процедура добору і призначення суддів на посади відбувається у порядку, що визначений положеннями цього Закону. Так, основними етапами процедури добору та призначення суддів на посади є:

- етап ухвалення рішення Вищою кваліфікаційною комісією суддів України про те, що оголошується добір кандидатів на посаду судді (посади суддів), при чому має бути визначена прогнозна кількість вакантних посад;
- етап розміщення на офіційному веб-сайті Вищої кваліфікаційної комісії суддів України цим же органом оголошення про те, що проводиться добір кандидатів на посаду судді (посади суддів);
- етап подання особами, що мають намір посісти посади суддів, відповідної заяви і документів, перелік яких визначений законодавством, до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України;
- етап проведення Вищою кваліфікаційною комісією суддів України перевірки на відповідність осіб, що звернулися із заявою про участь у доборі, визначеним законодавством вимогам, що висуваються до кандидатів, базуючись при цьому на документах, що подані такими особами;
- етап допуску осіб Вищою кваліфікаційною комісією суддів України до участі в доборі кандидатів на посади суддів і складенні вибіркового іспиту, якщо такі особи пройшли перевірку на відповідність установленим законодавством вимогам до кандидатів, що претендують на посади суддів;
- етап складення особами вибіркового іспиту, у випадку, якщо вони допущені до участі в доборі;
- етап визначення результатів вибіркового іспиту Вищою кваліфікаційною комісією суддів Укра-

їни, а також їх оприлюднення цим органом на офіційному веб-сайті;

- етап проведення щодо осіб, які отримали успішну оцінку за результатами вибіркового іспиту, спеціальної перевірки у порядку, який визначений законодавством у напрямку запобігання корупції, при чому мають бути враховані особливості проведення такої перевірки;
 - етап проходження кандидатами спеціальної підготовки, які до того успішно склали вибіркового іспит і успішно пройшли спеціальну перевірку, з метою одержання свідоцтва про проходження спеціальної підготовки;
 - етап зарахування кандидатів, що претендують на посади суддів, Вищою кваліфікаційною комісією суддів України до резерву, у якому кандидати можуть претендувати на заміщення вакантних посад судді, але там вони можуть потрапити тільки тоді, коли успішно склали кваліфікаційний іспит (Вищою кваліфікаційною комісією суддів України також визначається рейтинг кожного із кандидатів, що претендують на посади суддів, та оприлюднюється список таких кандидатів на офіційному-веб сайті цього органу судової влади);
 - етап оголошення конкурсу на заміщення вакантних посад Вищою кваліфікаційною комісією суддів України про наявність вакантних посад судді у місцевих судах;
 - етап проведення конкурсу Вищою кваліфікаційною комісією суддів України про заміщення вакантної посади судді (вакантних посад суддів), базуючись на даних у рейтингу про кандидатів, що претендують на посади судді, та взяли участь у конкурсі (на цьому етапі також вноситься рекомендація про призначення відповідного кандидата на посаду судді до Вищої ради правосуддя);
 - етап розгляду Вищою радою правосуддя рекомендації, наданої Вищою кваліфікаційною комісією суддів України, та ухвалення цим органом рішення стосовно кандидата, який претендує на посаду судді;
 - етап видання указу Президентом України про призначення відповідного кандидата на посаду судді, але тільки у тому випадку, коли Вища рада правосуддя подала відповідне подання про призначення такого кандидата на посаду судді [9].
- Акцентуючи увагу на зазначеному вище, треба відзначити і те, що призначення кандидата на посаду судді здійснює Президент України при чому за поданням Вищої ради правосуддя у порядку, визначеному законодавством. Суддів призначається на посади у відповідності до проведеного конкурсу, за винятком випадків, що визначені

законом (згідно статті 128 Конституції України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР (із змінами і доповненнями) [10]).

Що стосується оголошення про добір кандидатів на посади суддів, то у ньому має бути зазначений кінцевий термін подання до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України документів. Цей термін не має бути меншим за 30-ть днів від дати, коли було розміщено це оголошення. У оголошенні має бути також вказана прогнозна кількість посад, що є вакантними для кандидатів, що претендують на посади суддів, при чому на наступний рік [9].

Треба зауважити і те, що до кандидатів, які претендують на посади суддів, та мають стаж роботи мінімум 3-и роки на посаді помічника судді, процедура добору є дещо іншою, оскільки її особливості визначає Вища кваліфікаційна комісія суддів України на основі ухвалення відповідного рішення [9].

Акцентуючи увагу на документах, які повинен подати кандидат, що претендує на посаду судді до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, то для участі у доборі він має подати (згідно статті 71 «Заява кандидата на посаду судді до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України» Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [9]):

- заяву у письмовій формі про те, що він має намір взяти участь у доборі кандидатів на посаду судді (посади суддів);
- копію паспорта, що посвідчує громадянство України;
- заповнену анкету кандидата, що претендує на посаду судді, у якій міститься інформація про такого кандидата;
- мотиваційний лист, у якому наведені основні мотиви кандидата, чому він претендує на посаду судді;
- заповнену декларацію родинних зв'язків і заповнену декларацію доброчесності кандидата, що претендує на посаду судді;
- копію диплома про закінчення закладу вищої юридичної освіти в Україні, при чому із додатком;
- копію диплома про закінчення закладу вищої юридичної освіти закордоном, за наявності такої вищої освіти закордоном, при чому такий документ має бути визнаний в Україні;
- копію документів про науковий ступінь та вчене звання (за наявності);
- копію трудової книжки чи інших документів, що посвідчують трудову діяльність кандидата, який претендує на посаду судді;
- документи із медичних установ відповідного зразка про те, що кандидат, який претендує на

посаду судді, пройшов психіатричний і наркологічний огляд і перебуває на обліку в психоневрологічних чи наркологічних закладах охорони здоров'я;

- письмову згоду на зібрання, зберігання, оброблення і використання інформації про кандидата, що претендує на посаду судді, з ціллю оцінювання рівня його готовності до діяльності на посаду судді;
- згоду на здійснення стосовно нього спеціальної перевірки, яка регламентується відповідними законодавчими положеннями;
- копію декларації особи, яка уповноважена на виконання функцій органів державної влади чи функцій органів місцевого самоврядування, при чому така декларація має охоплювати річний період, який передую року, у якому кандидат, що претендує на посаду судді, подав документи (окрім того має бути відповідне посилання на таку декларацію у Єдиному державному реєстрі декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або органів місцевого самоврядування);
- копію військового квитка, якщо кандидат, що претендує на посаду судді, є військовослужбовцем чи військовозобов'язаним;
- документи, які підтверджують його відповідність вимогам на зайняття посади судді.

Акцентуючи увагу на порядку здійснення добору кандидатів, які претендують на посади суддів (згідно статті 72 «Порядок проведення добору кандидатів на посаду судді» Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [9]), то треба зауважити, що процедура добору кандидатів повинна передбачати проходження такими особами, які допущені до добору, спеціального вибіркового іспиту. Окрім того, процедура добору також повинна включати організацію проведення спеціальної перевірки, яку проводить Вища кваліфікаційна комісія суддів України стосовно осіб, що мають намір стати кандидатами на посади суддів. Спеціальна перевірка має проходити відповідно до вимог закону.

Вища кваліфікаційна комісія суддів України зі своєї сторони має забезпечити прозору процедуру здачі кандидатами вибіркового і кваліфікаційного іспитів. На кожному із етапів процедури добору та призначення кандидатів на посади суддів мають бути представники ЗМІ, громадських об'єднань, а також судді і адвокати та представники органів судоустрійного самоврядування [9].

Окрім Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [9] процедура добору та призначення кандидатів на посади суддів регламентується

вимогами Положення про порядок розгляду питань та підготовки матеріалів щодо проведення добору кандидатів на посаду судді вперше [11], затвердженого Рішенням Вищої кваліфікаційної комісії суддів України від 18.10.2012 р. № 214/пп-12. Так, відповідно до цього документу загальна процедура добору та призначення кандидатів на посади суддів вперше відбувається через такі етапи:

- етап оголошення конкурсу про проведення добору кандидатів на відповідні посади;
- етап подання особами документів, які мають намір стати суддями, та їх допуск до процедури добору кандидатів, що претендують на посади суддів;
- етап організування і порядку проведення перевірок, а також збору інформації про кандидатів, які претендують на посади суддів;
- етап проходження анонімного тестування (іспиту) кандидатами, що претендують на посади суддів і направлення їх на проходження спеціальної підготовки;
- етап складення кандидатами, які претендують на посади суддів, кваліфікаційного іспиту;
- етап складення кандидатами, які претендують на посади суддів повторного кваліфікаційного іспиту (у випадку, якщо не було складено успішно кваліфікаційний іспит за першим разом, то кандидат, що претендує на посаду судді, може скласти його повторно, але не раніше, ніж через один рік);
- етап встановлення рейтингу кандидатів, що претендують на посади суддів;
- етап формування і виведення кандидатів, що претендують на посади суддів, у резерв на заміщення ними вакантних посад судді у перспективі;
- етап проходження конкурсу на заміщення вакантної посади судді.

У контексті розкриття конституційно-правових засад порядку добору та призначення суддів на посади особливу увагу слід звернути на Положення про проведення конкурсу на зайняття вакантної посади судді [12], яке затверджене рішенням Вищої кваліфікаційної комісії суддів України від 02.11.2016 № 141/зп-16. У цьому документі наведено особливості порядку проведення конкурсу на зайняття кандидатами посад суддів у місцевому, апеляційному, вищому спеціалізованому судах, а також у Верховному Суді. Окрім того, у документі також передбачено рекомендації про призначення кандидатів на посади суддів, які надаються Вищій раді правосуддя.

Треба зауважити, що процедура добору та призначення суддів на посади також регламентується

положеннями Київських рекомендацій щодо незалежності судочинства у Східній Європі, на Південному Кавказі та у Середній Азії [13]. Так, відповідно до п. 21 гарантія забезпечення прозорості процедури добору та призначення суддів на посади має бути чітко окреслена та визначена у законі. Доступними і водночас розширеними мають бути оголошення про наявність вакантної посади, умови зайняття такої вакантної посади. Що стосується списку кандидатів, які претендують на посади суддів, то він також повинен бути доступним та відкритим для публіки. Що стосується органу, до компетенції якого належить добір та призначення суддів на посади, то такий орган має бути незалежним, відповідальним та представницьким перед громадськістю. Цей орган має звітувати у формі інтерв'ю перед кандидатами, зокрема перед тими кандидатами, які увійшли у фінальний етап відбору.

Висновки і перспективи подальших розвідок. За результатами опрацювання наукових праць та джерел [1–13] розкрито особливості здійснення добору та призначення професійних суддів в контексті конституційно-правових вимог до кандидатів, і на основі цього встановлено, що особливості здійснення добору та призначення професійних суддів в контексті конституційно-правових вимог до кандидатів регламентуються: положеннями та нормами Конституції України, Закону України «Про судоустрій і статус суддів»; Положенням про порядок розгляду питань та підготовки матеріалів щодо проведення добору кандидатів на посаду судді вперше, Положенням про проведення конкурсу на зайняття вакантної посади судді, затверджених Рішеннями Вищої кваліфікаційної комісії суддів України; Київськими рекомендаціями щодо незалежності судочинства у Східній Європі, на Південному Кавказі та у Середній Азії.

Визначено, що основними етапами процедури добору і призначення суддів на посади виступають 14-ть етапів, які можна і рекомендується систематизувати у такі (таким чином), як: оголошення конкурсу про проведення добору кандидатів на відповідні посади; подання особами документів, які мають намір стати суддями, та їх допуск до процедури добору кандидатів, що претендують на посади суддів; організування і порядку проведення перевірок, а також збору інформації про кандидатів, які претендують на посади суддів; проходження анонімного тестування (іспиту) кандидатами, що претендують на посади суддів і направлення їх на проходження спеціальної підготовки; складення кандидатами, які претендують на посади суддів,

кваліфікаційного іспиту; складення кандидатами, які претендують на посади суддів повторного кваліфікаційного іспиту (у випадку, якщо не було складено успішно кваліфікаційний іспит за першим разом, то кандидат, що претендує на посаду судді, може скласти його повторно, але не раніше, ніж через один рік); встановлення рейтингу кандидатів, що претендують на посади суддів; формування

і виведення кандидатів, що претендують на посади суддів, у резерв на заміщення ними вакантних посад судді у перспективі; проходження конкурсу на заміщення вакантної посади судді.

Перспективами подальших досліджень у цьому напрямі є дослідження особливостей процедури здійснення добору та призначення кандидатів на посади суддів Верховного Суду.

Література

1. Гаркуша В. Особливості порядку добору та призначення на посаду судді // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2020. № 3. С. 79–82. doi: <http://doi.org/10.31733/2078-3566-2020-3-79-82>.
2. Кравчук В.М. Порядок призначення суддів на посаду як елемент їх конституційно-правового статусу // Правові реформи в Україні: досвід, проблеми, перспективи: Матеріали підсумкової наук.-практ. конференції (м. Київ, 29 квітня 2013 р.). Ч. 1. 2013. С. 28–31.
3. Кулібаба А. Поняття доброчесності як ключовий критерій у процесі добору на посаду суддів // Підприємництво, господарство і право. 2018. № 2. С. 212–217.
4. Потильчак О.І. Добір та підготовка суддів: аналіз міжнародно-правових актів зарубіжного та вітчизняного законодавства // Юридична наука. 2014. № 11. С. 173–180. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jnn_2014_11_17 (дата звертання: 01.05.2021 р.).
5. Прокопенко Б. Міжнародні стандарти добору кандидатів на посаду судді. Часопис Київського університету права. 2013. № 1. С. 356–359. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2013_1_86 (дата звертання: 01.05.2021 р.).
6. Юревич І.В. Добір кандидатів на посаду судді: їх рівність при проходженні відбору та єдність критеріїв оцінювання // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2012. № 2. С. 424–431. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnuvs_2012_2_59 (дата звертання: 01.05.2021 р.).
7. Шевченко А. Адміністративно-правове регулювання конкурсного відбору суддів України // Підприємництво, господарство і право. 2020. № 10. С. 183–188. doi: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.10.30>.
8. Шпенюв Д.Ю. Адміністративно-правовий механізм обрання чи призначення суддів до спеціалізованих судів України // Форум права. 2014. № 3. С. 443–446. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2014_3_75 (дата звертання: 01.05.2021 р.).
9. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII (із змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (дата звертання: 01.05.2021 р.).
10. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР (із змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr#Text> (дата звертання: 01.05.2021 р.).
11. Положення про порядок розгляду питань та підготовки матеріалів щодо проведення добору кандидатів на посаду судді вперше: Затверджено Рішенням Вищої кваліфікаційної комісії суддів України від 18.10.2012 р. № 214/пп-12. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr214695-12#Text> (дата звертання: 01.05.2021 р.).
12. Положення про проведення конкурсу на зайняття вакантної посади судді: Затверджено Рішенням Вищої кваліфікаційної комісії суддів України від 02.11.2016 р. № 141/зп-16. URL: https://www.vkksu.gov.ua/userfiles/doc/provedennia_konkursu.pdf (дата звертання: 01.05.2021 р.).
13. Київські рекомендації щодо незалежності судочинства у Східній Європі, на Південному Кавказі та у Середній Азії / Бюро демократичних інститутів та прав людини, Дослідницька група з незалежності судочинства «Мінерва» Інституту Макса Планка. Київ, 23–25.06.2010. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/f/7/86319.pdf> (дата звертання: 01.05.2021 р.).

References

1. Harkusha V. Osoblyvosti poriadku doboru ta pryznachennia na posadu suddi // Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav. 2020. № 3. S. 79–82. doi: <http://doi.org/10.31733/2078-3566-2020-3-79-82>.

2. Kravchuk V.M. Poriadok pryznachennia suddiv na posadu yak element yikh konstytutsiino-pravovoho statusu // *Pravovi reformy v Ukraini: dosvid, problemy, perspektyvy: Materialy pidsumkovoї nauk.-prakt. konferentsii* (m. Kyiv, 29 kvitnia 2013 r.). Ch. 1. 2013. S. 28–31.
3. Kulibaba A. Poniattia dobrochesnosti yak kliuchovy kryterii u protsesi doboru na posadu suddiv // *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*. 2018. № 2. S. 212–217.
4. Potylchak O.I. Dobir ta pidhotovka suddiv: analiz mizhnarodno-pravovykh aktiv zarubizhnogo ta vitchyzniano-ho zakonodavstva // *Yurydychna nauka*. 2014. № 11. S. 173–180. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jnn_2014_11_17 (data zvertannia: 01.05.2021 r.).
5. Prokopenko B. Mizhnarodni standarty doboru kandydativ na posadu suddi. Chasopys Kyivskoho universytetu prava. 2013. № 1. S. 356–359. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2013_1_86 (data zvertannia: 01.05.2021 r.).
6. Yurevych I.V. Dobir kandydativ na posadu suddi: yikh rivnist pry prokhodzhenni vidboru ta yednist kryteriiv otsiniuvannia // *Visnyk Kharkivskoho natsionalnogo universytetu vnutrishnikh sprav*. 2012. № 2. S. 424–431. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnuvs_2012_2_59 (data zvertannia: 01.05.2021 r.).
7. Shevchenko A. Administratyvno-pravove rehuliuvannia konkursnogo vidboru suddiv Ukrainy // *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*. 2020. № 10. S. 183–188. doi: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.10.30>.
8. Shpenov D. Yu. Administratyvno-pravovy mekhanizm obrannia chy pryznachennia suddiv do spetsializovanykh sudiv Ukrainy // *Forum prava*. 2014. № 3. S. 443–446. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2014_3_75 (data zvertannia: 01.05.2021 r.).
9. Pro sudoustrii i status suddiv: Zakon Ukrainy vid 02.06.2016 r. № 1402-VIII (iz zminamy i dopovnenniamy). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (data zvertannia: 01.05.2021 r.).
10. Konstytutsiia Ukrainy vid 28.06.1996 r. № 254к/96-ВР (iz zminamy i dopovnenniamy). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (data zvertannia: 01.05.2021 r.).
11. Polozhennia pro poriadok rozghliadu pytan ta pidhotovky materialiv shchodo provedennia doboru kandydativ na posadu suddi vpershe: Zatverdzheno Rishenniam Vyshchoi kvalifikatsiinoi komisii suddiv Ukrainy vid 18.10.2012 r. № 214/пп-12. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr214695-12#Text> (data zvertannia: 01.05.2021 r.).
12. Polozhennia pro provedennia konkursu na zainiattia vakantnoi posady suddi: Zatverdzheno Rishenniam Vyshchoi kvalifikatsiinoi komisii suddiv Ukrainy vid 02.11.2016 r. № 141/зп-16. URL: https://www.vkksu.gov.ua/user-files/doc/provedennia_konkursu.pdf (data zvertannia: 01.05.2021 r.).
13. Kyivski rekomendatsii shchodo nezalezhnosti sudochynstva u Skhidnii Yevropi, na Pivdennomu Kavkazi ta u Serednii Azii / Biuro demokratychnykh instytutiv ta prav liudyny, Doslidnytska hrupa z nezalezhnosti sudochynstva «Minerva» Instytutu Maksa Planka. Kyiv, 23–25.06.2010. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/f/7/86319.pdf> (data zvertannia: 01.05.2021 r.).